Virágvasárnap.

Virágvasárnap először az Úr Jézus Jeruzsálembe vonulásának ünnepe, azután az Úr szenvedésének kezdete.

1. *Története.* Virágvasárnap ünnepe Jeruzsálemből származik. A kereszténység felszabadulása után a IV. században hamarosan nagy fénnyel kezdték megünnepelni. Először az Olajfák hegyén jöttek össze a Jeruzsálemben lakó keresztények és ott imádkoztak. Közben a Szentírásnak a mai napnak megfelelő részeit olvasták. Azután felolvasták az Úr Jézus bevonulásáról szóló evangéliumot. Majd pálma- és olajágakkal kezükben bevonultak ők is a püspökkel és a papokkal a városba. Közben a «Benedictus» antifonát énekelték. A körmenet az Anastasis templomában fejeződött be. — Nyugaton eleinte *dominica competentium* volt a vasárnap neve, mert a keresztségre készülőknek sok helyen most mondták el először a hitvallást — ez a *traditio Symboli* — hogy ezt kívülről megtanulják. A VIII. század végefelé terjed el nyugaton is ez a keleti ünnep és ettől kezdve nevezik *Dominica* (in ramis) *Palmarumnak.*

2. *A pálmaszentelés.* A VIII. századtól szokásos pálmaszentelés az ú. n. «*missa sicca*», szárazmise, azaz oly szertartás, mely liturgikusan úgy van felépítve, mint a szentmise rítusa. Van introitusa, oratiója és olvasmánya. (Ez leírja Izrael népének kivonulását a bájosan szép Elimből, ahol 12 forrás bugyogott és 70 pálma emelkedett az ég felé és útjukat a Sin-sivatagba, ahol Isten a mannát, az égből való csodakenyeret küldte.) A graduale he-

lyett következik két responsorium, azután Jézusnak Jeruzsálembe való bevonulásáról szóló evangélium. Eddig tart a hittanulók miséjének megfelelő rész.

Következik a kenyér és bor felajánlása helyett a pálmaágak felajánlása. Az áldozati adományokat ugyanis a hívők hitből fakadó jócselekedetei adják, akik ma győzelmi pálmákkal, boldog húsvéti örömmel mennek az Üdvözítő elé. Erre következik prefáció formájában a háromszoros sanctus-szal végződő Istent dicsérő ének, mint a világ alkotójához és urához.

Azután következnek a rendes mise átváltoztatása helyett a megszentelési imák, melyek által a pálmák és az olajágak *szentelményekké* válnak és azok ájtatos használatuknál nekünk a mennyből kegyelmeket közvetítenek, amint ezt az öt imádság is mutatja. Ezen megszentelési imák után a pap szenteltvízzel hinti meg a pálmákat annak jeléül, hogy a bűn átkától megtisztíttatnak és megfüstöli azokat tömjénnel, szentségük jelképével.

A rendes misében következik a viszontadományoknak, az átváltoztatott kenyérnek és bornak a kiosztása a szentáldozásban, ehhez hasonlóan most is egy imával a pálmák szétosztásához fog a pap és ebben a «származisében» ez mintegy az áldozás helyét képviseli. Ez az imádság kéri azt a kegyelmet, hogy az Úrnak a hit útját készítsük, amelyen minden gonoszság eltávolítása után a mi cselekedeteink mintegy az igazságosság hajtásai viruljanak az Isten előtt, hogy méltók lehessünk az ő nyomdokait követni.

Miatt a pap a megszentelt pálmát a klérus és a nép között szétosztja, a kórus felváltva két antifonát énekel. Ezek a jeruzsálemi ifjúságot dicsőítik, amely valamikor ájtatos tisztelettel az Üdvözítő elé ment, előtte az úton még a ruhákat is kiterítette és pálmákkal integetve, így üdvözölte őt: «Hozsanna a magasságban, áldott legyen, ki az Úr nevében jön».

3. *A körmenet.* Mint ahogyan ez a pálmaszentelés Izrael fiainak az egyiptomi rabságból való örvendetes kivándorlására emlékeztet minket és ezzel ezen a napon gondolatainkat az ószövetség jelképes pászkájára irányítja, épúgy a liturgia is ünnepélyes pálmafelvonulással megy annak elébe, aki minket a bűn rabságából megvált. A pálmás körmenet, amelyen a résztvevők a megszentelt pálmákat kezükben tartják, antifonák éneklése közben, kivonul az előcsarnokba, vagy a templom előterére. Az antifonák Jézusnak Jeruzsálembe való bevonulását éneklik. A visszavonulásnál azonban a pálmavivők a templomot zárva találják és belülről ünnepélyes ének csendül: «Gloria laus et honor tibi sit». Ezt a verset a kinnvárakozók ismétlik és így feleinek a most következő himnuszok mindegyikére, amelyek mind odaadó tisztelettel dicsőítik az Üdvözítőt. Az ének után a keresztvivő ráüt a kereszt nyelével (háromszor) a bezárt ajtóra, ez kinyílik és Jézusnak Jeruzsálembe való bevonulására vonatkozó ünnepélyes responsorium éneklése közben bevonulnak a templomba. Ez az ősrégi és valamikor rendkívül népszerűvé vált pálmakörmenet nem akar pusztán Jézusnak, az Isteni király és Igazi

főpapnak földi királyi és templomvárosába való bevonulásáról szóló liturgikus drámai ábrázolás lenni, hanem egyúttal jelképe annak, hogy Krisztus keresztháláta által a mennyei Jeruzsálem kapuit nekünk megnyitotta és hogy csak Krisztus keresztje nyitja ki azokat.

Ez a körmenet már a 386-ik évben előfordult Jeruzsálemben, a nyugaton azonban csak a VII. századtól kezdve terjed el. A középkorban gyakran az evangélium-könyvet vitték, mint Krisztus képviselőjét egy tartón, vagy pedig a keresztet, melyről a lepiet eltávolították, sőt néhol a legfölségesebb Oltáriszentséget. Később az Üdvözítő szamáron ülő alakját ábrázolták és azt is magukkal vitték. Néha két körmenetet is rendeztek; ezek egymás elé vonultak. Vagy egy a városon kívül lévő templomban szentelték meg a pálmákat, dicsőítették a keresztet a zárt városkapu előtt és azután a himnusz éneklése mellett bevonultak a városba.

Milyen csodálatosan szép, mily ünnepélyes és szent a régi időkből való pálma-körmenet, mily felemelő egyúttal az a gondolat is, hogy ezen a napon az egész földkerekségen mindenütt, a katholikus és igazán hívő nép ezen őskeresztény módon hódol Megváltójának. Éppen ezért hozzuk mi is ezen hódolatot az Üdvözítőnek, kinek tanítása és példája a mi üdvösségünket és boldogságunkat jelenti. Alakítsuk életmódunkat is pálmáskörmenetté, amelynél erénycselekedeteink a szentelt pálmák és ájtatosságunk dicsőítő énekek legyenek. Szenteljük magunkat és mindenünket Isten magas érdekeinek Jeruzsálem lakói példájára, akik az Úr elé még ruhálkat is leterítették.

1. A pálmaágak vagy barkák szentelése.

Bevezetésül a kar énekli vagy a pap elmondja a következő antifonát: (Máté 21, 9.)

Hozsánna Dávid fiának! áldott, ki az Úr nevében jő! Ó Izrael királya: Hozsánna a magasságban!

Hosánna filio David: benedíctus qui venit in nómine Dómini. O Rex Israel: Hosánna in excélsis.

A pap a szentlecke oldalán, az oltár felé fordulva, összetett kézzel mondja:

℣. Az Úr legyen veletek.
℟. És a te lelkeddel.

Könyörögjünk. Isten, téged szeretni és tisztelni igazság, kifejezhetetlen kegyelmed ajándékait sokasítsd meg bennünk és aki Fiad halálában hitünknek reményt adtál, add, hogy

℣. Dominus vobíscum.
℟. Et cum spíritu tuo.

Orémus. Deus, quem dilígere et amáre justítia est ineffábilis grátiae tuae in nobis dona multíplica: et qui fecísti nos in morte Fílii tui speráre quae crédimus; fac nos eódem resurgénte

az Ő feltámadása által célunkhoz el is jussunk: Ki veled. ℟. Amen.

Szentlecke Mózes II. könyvéből. (15, 27; 16, 1-7.)

Ama napokban: Izrael fiai Elimbe jutának, hol tizenkét forrás és hetven pálmafa volt: és tábort ütének a vizek mellett. Majd elindulának Elimből és Egyiptom földéről való kivonulásuktól számítva, a második hónap tizenötödik napján eljuta Izrael fiainak egész sokasága a Sín-pusztába, mely Elim és a Sínai között vagyon. Zúgolódék ekkor Izrael fiainak egész gyülekezete Mózes és Áron ellen a pusztában. Azt mondák nékik Izrael fiai: Bárcsak meghaltunk volna az Úr keze által Egyiptom földén, amikor a húsos fazekak mellett ültünk s jóllakásig ettünk kenyeret. Miért hoztatok ki minket ebbe a pusztába, hogy éhen veszítsétek ezt az egész sokaságot? Mondá erre az Úr Mózesnek: Íme, én majd kenyeret hullatok néktek az égből; menjen ki a nép és szedjen egy-egy napra valót, hogy próbára tegyem, vajjon törvényem szerint jár-e el vagy sem. A hatodik napon is készítsék el azt, amit bevisznek, de az kétszerannyi legyen, mint amennyit naponkint szedni szoktak. Mondá

pervenire quo téndimus: Qui tecum vivit et regnat. ℟. Amen.

Léctio libri Exodi. (15, 27; 16, 1-7.)

In diébus illis: Venérunt filii Israel in Elim, ubi erant duódecim fontes aquárum, et septuagínta pálmae: et castrametáti sunt juxta aquas. Profectíque sunt de Elim, et venit omnis multitúdo filiórum Israel in desértum Sin, quod est inter Elim et Sínai: quintodécimo die mensis secúndi, postquam egréssi sunt de terra Aegypti. Et murmurávit omnis congregátio filiórum Israel contra Móysen et Aaron in solitúdine. Dixerúntque fílii Israel ad eos: Utinam mórtui essémus per manum Dómini in terra Aegypti, quando sedebámus super ollas cárnium, et comedebámus panem in saturitáte: cur eduxístis nos in desértum istud, ut occiderétis omnem multitúdinem fame? Dixit autem Dóminus ad Móysen: Ecce, ego pluam vobis panes de caelo: egrediátur pópulus, et cólligat quae suffíciunt per síngulos dies: ut tentem eum, utrum ámbulet in lege mea, an non. Die autem sexto parent quod inferant: et sit duplum, quam collígere solébant per síngulos dies. Dixerúntque Móyses et Aaron ad omnes fílios Israel:

erre Mózes és Áron Izrael valamennyi fiának: Estére megtudjátok, hogy az Úr hozott ki titeket Egyiptom földéről, reggel pedig meglátjátok az Úr dicsőségét.

Átvonulásra. ℟. (Ján. 11, 47-50, 53.) Egybegyűjték a főpapok és farizeusok a főtanácsot és mondák: Mit csináljunk? mert ez az ember sok csodajelt művel. Ha tovább is így hagyjuk őt, mindnyájan hinni fognak benne: * És eljönnek a rómaiak, és elveszik helyünket és nemzetünket. ℣. Egyik pedig közülök, Kaifás nevű, ki abban az esztendőben főpap vala, jövendölve, mondá nekik: Jobb nektek, hogy egy ember haljon meg a népért, mintsem az egész nemzet elvesszen. Attól a naptól tehát elhatározták, hogy megölik őt, mondván:* És eljönnek.

Vagy: ℟. (Máté 26, 39, 41.) Az Olajfák hegyén az Atyához imádkozott: Atyám! ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár.* A lélek ugyan kész, de a test gyönge: legyen meg a te akaratod. ℣. Ébren legyetek és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek. * A lélek.

✠ A szent evangélium szakasza Szent Máté szerint. (21, 1-9.)

Az időben: Midőn Jézus Jeruzsálemhez közeledett és Betfagéba ért az Olajfák hegyéhez, akkor el-

Véspere sciétis, quod Dóminus edúxerit vos de terra Aegypti: et mane vidébitis glóriam Dómini.

Graduale. ℟. (Joann. 11, 47-49, 50 et 53.) Collegérunt pontífices et pharisaei concílium, et dixérunt: Quid fácimus, quia hic homo multa signa facit? Si dimíttimus eum sic, omnes credent in eum: * Et vénient Románi, et tollent nostrum locum, et gentem. ℣. Unus autem ex illis, Cáiphas nómine, cum esset póntifex anni illíus, prophetávit dicens: Expedit vobis, ut unus moriátur homo pro pópulo, et non tota gens péreat. Ab illo ergo die cogitavérunt interfícere eum, dicéntes: * Et vénient.

Vel: ℟. (Matth. 26, 39 et 41.) In monte Olivéti orávit ad Patrem: Pater, si fieri potest, tránseat a me calix iste. * Spíritus quidem promptus est, caro autem infírma: fiat volúntas tua. ℣. Vigiláte, et oráte, ut non intrétis in tentatiónem. * Spíritus quidem.

✠ Sequéntia sancti Evangélii secúndum Matthaeum. (21, 1-9.)

In illo témpore: Cum appropinquásset Jesus Jerosólymis, et venísset Béthphage ad montem Olivéti: tunc mi-

küldé két tanítványt, mondván nekik: Menjetek a helységbe, mely előttetek vagyon és mindjárt találtok egy megkötött szamarat és vele vemhét; oldjátok el és hozzátok ide nekem. És ha valaki nektek szól, mondjátok, hogy az Úrnak szüksége vagyon rájuk; és azonnal elbocsátja azokat. Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit a próféta jövendölt, mondván: Mondjátok Sion leányának: Íme, a te királyod jön hozzád szelíden, szamáron és vemhén, a teherhordónak fián ülve. Elmenvén tehát a tanítványok, úgy cselekvének, amint parancsolta vala nekik Jézus. És elhozák a szamarat és vemhét, rájuk tevék ruháikat és őt azokra ülteték. A nagy sereg pedig leteríté ruháit az úton; mások meg galyakat vagdalának a fákról és az útra szórák. A népek pedig, melyek megelőzék és követék őt, kiáltozának, mondván: Hozsánna Dávid fiának: áldott, ki az Úr nevében jő!

sit duos discípulos suos, dicens eis: Ite in castéllum, quod contra vos est, et statim inveniétis ásinam alligátam, et pullum cum ea: sólvite, et addúcite mihi: et si quis vobis áliquid díxerit, dícite, quia Dóminus his opus habet, et confestim dimíttet eos. Hoc autem totum factum est, ut adimplerétur quod dictum est per Prophétam, dicéntem: Dícite fíliae Sion: Ecce rex tuus venit tibi mansuétus, sedens super ásinam et pullum, fílium subjugális. Eúntes autem discípuli, fecérunt sicut praecépit illis Jesus. Et adduxérunt ásinam, et pullum: et imposuérunt super eos vestiménta sua, et eum désuper sedére fecérunt. Plúrima autem turba stravérunt vestiménta sua in via: álli autem caedébant ramos de arbóribus, et sternébant in via: turbae autem, quae praecedébant, et quae sequebántur, clamábant, dicéntes: Hosánna fílio David: benedíctus, qui venit in nómine Dómini.

(Ezután következik a barkák megszentelése.)

℣. Az Úr legyen veletek.
℟. És a te lelkeddel.

Könyörögjünk. Növeld a benned bízók hitét, Isten, és alázatos könyörgésünket hallgasd meg kegyesen; szálljon reánk bőséges irgalmad; áldas✠sanak meg e pálma- vagy olajfaágak;

℣. Dóminus vobíscum.
℟. Et cum spíritu tuo.

Orémus. Auge fidem in te sperántium, Deus, et súpplicum preces cleménter exáudi: véniat super nos múltiplex misericórdia tua: bene ✠ dicántur et hi pálmites palmárum, seu olivárum:

és valamint a bárkából kijött Noét és az Egyiptomból Izrael fiaival együtt kiköltözött Mózest, megszaporítottad, mint az Egyház előképeit; úgy menjünk mi Krisztus elé, kik e pálma- és olajfaágakat hordozzuk, jó cselekedetekkel és jussunk be általa az örökkétartó örömbe. Ki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egyetemben.

et sicut in figúra Ecclésiae multiplicásti Noe egrediéntem de arca, et Móysen exeúntem de Aegypto cum filiis Israel: íta nos portántes palmas, et ramos olivárum, bonis áctibus occurrámus óbviam Christo: et per ipsum in gáudium introeámus aetérnum: Qui tecum vivit et regnat in unitáte Spíritus Sancti Deus.

Prefáció:

Mindörökkön örökké. ℟. Amen. ℣. Az Úr legyen veletek. ℟. És a te lelkeddel. ℣. Emeljük fel szívünket. ℟. Felemeltük az Úrhoz. ℣. Adjunk hálát Urunknak, Istenünknek. ℟. Méltó és igazságos.

Valóban méltó és igazságos, illő és üdvösséges, hogy mi neked mindenkor és mindenhol hálát adjunk, szentséges Úr, mindenható Atya, örök Isten: Ki dicsőséges vagy szenteid tanácsában; mivel neked szolgálnak teremtményeid és egyedül téged ismernek el alkotójuknak és Istenüknek, és téged minden alkotmányod dicsér és áldanak szenteid, szabad szóval vallván e világ királyai és hatalmasságai előtt Egyszülötted nagy nevét, kinek szolgálatára készen állanak az angyalok és a főangyalok, a trónállók és uralkodók és az egész mennyei sereggel a

Per ómnia saecula saeculórum. ℟. Amen. ℣. Dóminus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. ℣. Sursum corda. ℟. Habémus ad Dóminum. ℣. Grátias agámus Dómino Deo nostro. ℟. Dignum et justum est.

Vere dignum et justum est, aequum et salutáre, nos tibi semper, et ubique grátias ágere: Dómine sancte, Pater omnípotens, aetérne Deus: Qui gloriáris in consílio Sanctórum tuórum. Tibi enim sérviunt creatúrae tuae: quia te solum auctórem et Deum cognóscunt, et omnis factúra tua te colláudat, et benedícunt te Sancti tui. Quia illud magnum Unigéniti tui nomen coram régibus et potestátibus hujus saeculi líbera voce confiténtur. Cui assístunt Angeli et Archángeli, Throni et Dominatiónes: cumque omni milítia caeléstis exér-

te dicsőséged himnuszát zengik, szünet nélkül mondván:

citus, hymnum glóriae tuae cóncinunt, sine fine dicéntes.

A kar elénekli a Sanctus-t, aztán a pap így folytatja:

℣. Az Úr legyen veletek.
℟. És a te lelkeddel.

Könyörögjünk. Kérünk, szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten: hogy az olajfának ezt a terményét, melyet a fából sarjasztottál s melyet szájában vitt a bárkába visszatérő galamb, megál✠dani és megszen✠telni méltóztassál, hogy mindazok, kik azt átveszik, lelki és testi oltalmat nyerjenek és legyen, Urunk, kegyelmednek ez a szent jelképe üdvösségünk eszköze. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által.

Könyörögjünk. Isten, ki egybegyüjtöd, ami el van szórva s fenntartod, ami egybe van gyüjtve, ki megáldottad a Jézus elé ágakkal menő népet: áldd ✠meg e pálma- s olajfaágakat is, melyeket szolgáid szent neved tiszteletére híven tartanak, hogy ahová csak beviszik, az ott lakók megnyerjék áldásodat és száműzve minden bajt, oltalmazza meg jobbod azokat, kiket megváltott a te Fiad Jézus Krisztus, a mi Urunk. Ki veled él és uralkodik.

Könyörögjünk. Isten, ki végzésed csodálatos rendje szerint érzéketlen dolgok által is meg akartad

℣. Dominus vobíscum.
℟. Et cum spíritu tuo.

Orémus. Pétimus, Dómine sancte, Pater omnípotens, aetérne Deus: ut hanc creatúram olívae, quam ex ligni matéria prodíre jussísti, quamque colúmba rédiens ad arcam próprio pértulit ore, bene✠dícere, et sancti✠ficáre dignéris: ut, quicúmque ex ea recéperint, accípiant sibi protectiónem ánimae et córporis: fiátque, Dómine, nostrae salútis remédium, tuae grátiae sacraméntum. Per Dóminum.

Orémus. Deus, qui dispérsa cóngregas, et congregáta consérvas: qui pópulis óbviam Jesu ramos portántibus benedixisti: béne✠dic étiam hos ramos palmae et olívae, quos tui fámuli ad honórem nóminis tui fidéliter suscípiunt: ut, in quemcúmque locum introdúcti fúerint, tuam benedictiónem habitatóres loci illíus consequántur: et, omni adversitáte effugáta, déxtera tua prótegat, quos redémit Jesus Christus, Fílius tuus, Dóminus noster: Qui tecum.

Orémus. Deus, qui miro dispositiónis órdine, ex rebus étiam insensibílibus, dispensatiónem nostrae sa-

mutatni üdvösségünk megszerzését, add, kérünk, hogy híveid ájtatos szívvel megértsék annak titkos értelmét, mit a sokaság mai napon mennyei világosság sugallatára cselekedett, midőn a Megváltó elé menvén, pálma- és olajágakat terített lába alá. A pálmaágak tehát azt jelentik, hogy közel van a halál fejedelme fölötti diadal: az olajfa sarjadékai pedig mintegy azt kiáltják, hogy a lelki olaj megérkezett. Megértette ugyanis már akkor az emberek boldog sokasága, hogy Megváltónk megkönyörül az emberi nem nyomoruságain és az egész világ életéért harcba száll a halál fejedelmével és halálával le is győzi. Azért szót fogadván, olyanokat cselekedett, mik őbenne mind a győzelem diadalát, mind az irgalom bőségét jelentik. Mi is, teljes hittel hivén, hogy ezek így és ezért történtek, alázatosan kérünk, szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten, ugyanazon a mi Urunk Jézus Krisztus által, hogy ő benne s ő általa, kinek tagjaivá rendeltél minket, a halál országa felett győzedelmeskedjünk és így az ő dicsőséges feltámadásának is részesei lehessünk: Ki veled.

Könyörögjünk. Isten, ki azt parancsoltad, hogy a galamb olajfaág által hirdesse lútis osténdere voluisti: da, quaesumus; ut devóta tuórum corda fidélium salúbriter intélligant, quid mystice desígnet in facto, quod hódie caelésti lúmine affláta, Redemptóri óbviam procédens, palmárum atque olivárum ramos vestígiis ejus turba substrávit. Palmárum ígitur rami de mortis príncipe triúmphos exspéctant; súrculi vero olivárum, spirituálem unctiónem advenísse quodámmodo clamant. Intellexit enim jam tunc illa hóminum beáta multitúdo praefigurári: quia Redémptor noster humánis cóndolens miséríis, pro totíus mundi vita cum mortis príncipe esset pugnatúrus, ac moriéndo triumphatúrus. Et ídeo tália óbsequens administrávit, quae in illo, et triúmphos victóriae, et misericórdiae pinguédinem declarárent. Quod nos quoque plena fide, et factum et significátum retinéntes, te, Dómine sancte, Pater omnípotens, aetérne Deus, per eúmdem Dóminum nostrum Jesum Christum supplíciter exorámus: ut in ipso, atque per ipsum, cujus nos membra fieri voluisti, de mortis império victóriam reportántes, ipsíus gloriósae resurrectiónis partícipes esse mereámur: Qui tecum.

Orémus. Deus, qui per olívae ramum, pacem terris colúmbam nuntiáre

a világnak a békét, kérünk, szen✠teld meg ez olaj- és egyéb ágakat mennyei áldásoddal, hogy egész népednek üdvösségére váljanak. A mi Urunk Jézus Krisztus által. ℟. Amen.

Könyörögjünk. Áldd ✠ meg kérünk, Urunk, ezeket a pálma- és olajágakat és tedd, hogy amit ma néped tiszteletedre testileg cselekszik, azt végezze teljes áldozatkészséggel lelkileg, ellenségén győzedelmeskedve s az irgalmasság cselekedeteit kiváltképpen szeretve. A mi Urunk Jézus Krisztus.

jussísti: praesta, quaesumus; ut hos olívae, ceterarúmque árborum ramos, caelésti bene✠dictióne sanctífices: ut cuncto pópulo tuo proficiant ad salútem. Per Christum. ℟. Amen.

Orémus. Béne✠dic, quaesumus, Dómine, hos palmárum, seu olivárum ramos: et praesta; ut, quod pópulus tuus in tui veneratiónem hodiérna die corporáliter agit, hoc spirituáliter summa devotióne perfíciat, de hoste victóriam reportándo, et opus misericórdiae diligéndo. Per Dóminum.

Ekkor a pap tömjént tesz a füstölőbe s az Asperges kezdetű (lásd az 1427. oldalt) antifonát mondva, háromszor meghinti szenteltvízzel a barkát s háromszor megtömjénezi. Aztán így folytatja:

℣. Az Úr legyen veletek. ℟. És a te lelkeddel.

Könyörögjünk. Isten, ki Fiadat, a mi Urunk Jézus Krisztust, üdvösségünkért e világra küldötted, hogy magát hozzánk alázva, minket hozzád visszávezessen: kinek, midőn Jeruzsálembe ment, hogy az Írást betöltse, a hívő nép serege buzgó áhítattal ruháit pálmaágakkal útjára terítette: engedd, kérünk, hogy mi is utat készítsünk annak a hitnek, mely által a botlás kövének és botrány sziklájának eltávolítása után jó cselekedeteink az igazság ágaival viruljanak

℣. Dóminus vobíscum. ℟. Et cum spíritu tuo.

Orémus. Deus, qui Fílium tuum Jesum Christum Dóminum nostrum pro salúte nostra in hunc mundum misísti, ut se humiliáret ad nos, et nos revocáret ad te: cui étiam, dum Jerúsalem veníret, ut adimpléret Scriptúras, credéntium populórum turba, fidelíssima devotióne vestiménta sua cum ramis palmárum in via sternébant: praesta, quaesumus; ut illi fídei viam praeparémus, de qua, remóto lápide offensiónis, et petra scándali, fróndeant apud te ópera nostra justítiae ra-

előtted, hogy méltók lehessünk annak nyomdokait követni: Ki veled.

mis: ut ejus vestígia sequi mereámur: Qui tecum.

Ezután kiosztják a barkát előbb a papság, majd a nép között. Mindenki térdenállva veszi át és megcsókolja először a barkát és azután a pap kezét. Közben a kar a következő antifonákat énekli:

Ant. A zsidók gyermekei olajágakat hordozva mentek az Úr elé, ujjongván és mondván: Hozsánna a magasságban.

Ant. A zsidók gyermekei ruháikat terítették az útra s kiáltották, mondván: Hozsánna Dávid Fiának. Áldott, ki az Úr nevében jő.

℣. Az Úr legyen veletek.
℟. És a te lelkeddel.

Könyörögjünk. Örök mindenható Isten, aki azt akartad, hogy Urunk Jézus Krisztus a szamárvemhére üljön és aki a népsereget megtanítottad, hogy ruhákat és ágakat terítsen az útra, és az ő dicséretére Hozsannát énekeljen, add kérünk, hogy mi az ő ártatlanságát követhessük és ezáltal érdemét is megnyerni méltók lehessünk. Ugyanazon Krisztus Urunk.

Ant. Púeri Hebraeórum portántes ramos olivárum, obviavérunt Dómino, clamántes, et dicéntes: Hosánna in excélsis.

Ant. Púeri Hebraeórum vestiménta prosternébant in via, et clamábant dicéntes: Hosánna fílio David: benedíctus, qui venit in nómine Dómini.

℣. Dóminus vobíscum.
℟. Et cum spíritu tuo.

Orémus. Omnípotens sempitérne Deus, qui Dóminum nostrum Jesum Christum super pullum ásinae sedére fecísti, et turbas populórum vestiménta, vel ramos árborum in via stérnere, et Hosánna decantáre in laudem ipsius docuísti: da, quaesumus; ut illórum innocéntiam imitári possímus, et eórum méritum cónsequi mereámur. Per eúmdem.

2. A körmenet.

Ezután kezdődik a körmenet. A pap tömjéntesz a füstölőbe, majd a diákonus a nép felé fordulva mondja: Procedámus in pace. = Induljunk békével. — A kar felel: In nómine Christi. Amen. = Krisztus nevében. Amen. A körmenet alatt a papság és a hívők kezükben viszik a barkát és az itt következő antifonákból énekelnek:

Ant. (Máté 21, 1-3, 7-9.) Midőn Jeruzsálemhez köze-

Ant. (Matth. 21, 1-3, 7, 8 et 9.) Cum appropin-

ledett az Úr, elküldé két tanítványt, mondván: Menjetek a helységbe, mely előttetek vagyon és találtok egy megkötött szamárvemhet, melyen még ember nem ült; oldjátok el és hozzátok ide nekem. És ha valaki nektek szól, mondjátok, hogy az Úrnak szüksége vagyon rá. Eloldván a szamárvemhét, elvezeték Jézushoz és rájatevén ruháikat, őt ráülteték. Némelyek leteríték ruháikat az úton, mások meg gallyakat vagdalának a fákról és az útra szórák. Akik pedig követék, kiáltozának: Hozsánna, áldott, ki az Úr nevében jő. Áldott a mi atyánknak, Dávidnak országa. Hozsánna a magasságban. Dávid fia, könyörülj rajtunk.

Ant. (Ján. 12, 12-13.) Midőn a nép meghallotta, hogy Jézus Jeruzsálembe jön, pálmaágakat vőn és elébe méne s a gyermekek kiáltozának, mondván: Ez az, ki a nép üdvösségére jött. Itt a mi üdvösségünk és Izrael megváltása. Milyen hatalmas ő, kinek elébe mennek a trónok és uralkodók. Ne félj, Sion leánya; íme, a te Királyod jön hozzád szamárvemhén ülve, miként írva van. Üdvözlégy Király, világ alkotója, ki megváltani jöttél minket.

Ant. Hat nappal húsvét ünnepe előtt, midőn az

quáret Dóminus Jerosólymam, misit duos ex discípulis suis, dicens: Ite in castéllum, quod contra vos est: et inveniétis pullum ásinae alligátum, super quem nullus hóminum sedit: sólvite, et addúcite mihi. Si quis vos interrogáverit, dícite: Opus Dómino est. Solvéntes adduxérunt ad Jesum: et imposuérunt illi vestiménta sua, et sedit super eum: ália expandébant vestiménta sua in via: ália ramos de arbóribus sternébant: et qui sequebántur, clamábant: Hosánna, benedictus, qui venit in nómine Dómini: benedíctum regnum patris nostri David: Hosánna in excélsis: miserére nobis, fili David.

Ant. (Joann. 12, 12-13.) Cum audísset pópulus, quia Jesus venit Jerosólymam, accepérunt ramos palmárum: et exiérunt ei óbviam, et clamábant púeri, dicéntes: Hic est, qui ventúrus est in salútem pópuli. Hic est salus nostra, et redémptio Israel. Quantus est iste, cui Throni, et Dominatiónes occúrrunt! Noli timére, fília Sion: ecce Rex tuus venit tibi, sedens super pullum ásinae, sicut scriptum est. Salve Rex, fabricátor mundi, qui venísti redímere nos.

Ant. Ante sex dies solémnis Paschae, quando ve-

Úr Jeruzsálem városába jött, gyermekek jövének eléje és kezükben pálmaágakat vivének és kiáltának nagy szóval, mondván: Hozsánna a magasságban, áldott vagy, ki irgalmasságod bőségében jöttél: Hozsánna a magasságban.

Ant. A sereg virágokkal és pálmákkal jön a Megváltó elé: s a diadalmas győztesnek illő hódolatot mutat be: a népek az Isten Fiát ajkukkal dicsőítik: és Krisztus dícséretére az egekig felhangzanak e szavak: Hozsánna a magasságban.

Ant. Az angyalokkal s a gyermekekkel egyesüljünk, mi is, hívek, és kiáltsuk a halál legyőzőjének: Hozsánna a magasságban.

Ant. A nagy sokaság, mely az ünnepre egybegyült, az Úrnak kiálta: Áldott, aki az Úr nevében jő: Hozsánna a magasságban.

nit Dóminus in civitátem Jerúsalem, occurrérunt ei púeri: et in mánibus portábant ramos palmárum, et clamábant voce magna, dicéntes: Hosánna in excélsis: benedíctus, qui venísti in multitúdine misericórdiae tuae: Hosánna in excélsis.

Ant. Occúrrunt turbae cum flóribus et palmis Redemptóri óbviam: et victóri triumphánti digna dant obséquia: Filium Dei ore gentes praedicant: et in laudem Christi voces tonant per núbila: Hosánna in excélsis.

Ant. Cum Angelis et púeris fidéles inveniámur, triumphatóri mortis clamántes: Hosánna in excélsis.

Ant. Turba multa, quae convénerat ad diem festum, clamábat Dómino: Benedíctus qui venit in nómine Dómini: Hosánna in excélsis.

A körmenet visszatértével két vagy négy énekes bemegy a templomba, belülről beteszik az ajtót s a künnlevőkkel felváltva éneklik:

Dícséret és tisztelet és öröm neked Krisztus, Király, Megváltó, kinek jámbor hozsánnát énekeltek a gyermekek. ℟. Dicséret.

Izrael királya, és Dávid sarja te vagy, aki, áldott királyunk, az Úr nevében jöttél. ℟. Dicséret.

Téged az angyali kar dícsérve magasztal az égben, s velük az ember, és

Glória, laus, et honor, tibi sit, Rex Christe Redémptor: Cui puerile decus prompsit Hosánna plum. ℟. Glória, laus.

Israel es tu Rex, Davidis et inclyta proles: Nómine qui in Dómini, Rex benedícte, venis. ℟. Glória, laus.

Coetus in excélsis te laudat caelicus omnis: Et mortális homo, et cuncta

minden teremtmény a földön. ℟. Dicséret.

A zsidó nép pálmát szórt utad elébe, mi imádságot, fogadalmat és himnuszt hozunk íme neked. ℟. Dicséret.

Azok neked, a szenvedésre készülőnek adtak dícsérő hódolatot: mi neked, az uralkodónak zengjük íme énekünket. ℟. Dicséret.

Azok tetszettek neked: tessék a mi hódolatunk is, jóságos király, kegyes király, kinél a jó mindig tetszésre talál. ℟. Dicséret.

creáta simul. ℟. Glória, laus.

Plebs Hebraea tibi cum palmis óbvia venit: Cum prece, voto, hymnis, ádsumus ecce tibi. ℟. Glória, laus.

Hi tibi passúro solvébant múnia laudis: Nos tibi regnánti pángimus ecce melos. ℟. Glória, laus et honor tibi sit.

Hi placuére tibi, pláceat devótio nostra: Rex bone, Rex clemens, cui bona cuncta placent. ℟. Glória, laus.

Ezután az alszerpap megüti a kereszt szárával a templom ajtaját, mire az megnyílik és a körmenet a templomba megy, ezt énekelve:

℟. Bemenvén az Úr a szent városba, a zsidók gyermekei a jövő föltámadást hirdetvén előre,* Pálmaágakat tartva, kiálták: Hozsánna a magasságban. ℣. Midőn meghallotta a nép, hogy Jézus Jeruzsálembe jön, kimenének elébe.* Pálmaágakat.

℟. Ingrediénte Dómino in sanctam civitátem, Hebraeórum púeri resurrectiónem vitae pronuntiántes, * Cum ramis palmárum: Hosánna, clamábant, in excélsis. ℣. Cum audísset pópulus, quod Jesus veníret Jerosólymam, exiérunt óbviam ei.* Cum ramis.

4. A szentmise.

(Stációs-templom: a lateráni Szent János bazilika.)

Bevonulásra. (Zs. 21, 20, 22.)

Úram, ne vond meg tőlem segítségedet, figyelj reám és oltalmazz meg engem: szabadíts meg az oroszlán torkából, engem, a megalázottat, a bölény szarvától. (Zs. u. a. 2.) Istenem, Istenem, tekints reám: miért hagytál el engem? távol van szabadulá-

Introitus. (Ps. 21, 20 et 22.)

Dómine, ne longe fácias auxílium tuum a me, ad defensiónem meam áspice: líbera me de ore leónis, et a córnibus unicórnium humilitátem meam. (Ps. ibid., 2.) Deus Deus meus, réspice in me: quare me dereliquísti? longe a salúte mea

somtól hangos jajveszékelésem. Uram.

Könyörgés. Mindenható örök Isten, ki az emberi nem számára az alázatosság követendő példájaként megengedted, hogy Üdvözítőnk testet öltsön és kereszthalált haljon, engedd meg kegyesen, hogy az ő béketűrését követhessük és így feltámadásának részesei lehessünk. Ugyanazon a mi Urunk.

verba delictórum meórum. Dómine, ne longe.

Orátio. Omnípotens sempitérne Deus, qui humáno géneri ad imitándum humilitátis exémplum, Salvatórem nostrum carnem súmere, et crucem subíre fecísti: concéde propítius; ut et patiéntiae ipsíus habére documénta, et resurrectiónis consórtia mereámur. Per eúmdem Dóminum.

(Több könyörgés ma nincs.)

Szentlecke Szent Pál apostolnak a filippiekhez írt leveléből. (2, 5-11.)

Testvérek: Ugyanazt az érzést ápoljátok magatokban, amely Krisztus Jézusban is megvolt, aki midőn az Isten alakjában volt, nem tartotta az Istennel való egyenlőséget oly dolognak, melyhez erőszakosan ragaszkodjék, hanem kiüresítette önmagát, felvette a szolga alakját, emberekhez hasonló lett és külsejét tekintve úgy jelent meg, mint ember. Megalázta magát és engedelmes lett a halálig és pedig a halálig a keresztfán. Ezért az Isten is igen felmagasztalta őt és oly nevet adott neki, mely minden más név fölött van: hogy Jézus nevére minden térd meghajoljon: az égieké, a földieké és az alvilágiaké, s minden nyelv vallja az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr.

Léctio Epístolae beáti Pauli Apóstoli ad Phillppénses. (2, 5-11.)

Fratres: Hoc enim sentíte in vobis, quod et in Christo Jesu: qui cum in forma Dei esset, non rapínam arbitrátus est esse se aequálem Deo: sed semetípsum exinanívit formam servi accípiens, in similitúdinem hóminum factus, et hábitu invéntus ut homo. Humiliávit semetípsum, factus obédiens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et Deus exaltávit illum: et donávit illi nomen, quod est super omne nomen: ut in nómine Jesu omne genu flectátur caeléstium, terréstrium, et infernórum: et omnis lingua confiteátur, quia Dóminus Jesus Christus in glória est Dei Patris.

Átvonulásra. (Zs. 72, 24, 1-3.) Te megfogtad jobbomat, tanácsoddal vezetsz, s aztán dicsőségre emelsz. ℣. Mily jó az Isten Izraelhez, azokhoz, kik igazszívűek. Az én lábam mégis majdnem megingott, lépésem majdnem megtántorodott, mert elfogott a gonoszokkal szemben az irígység, amikor láttam a bűnösök jólétét.

Bőjti ének. (Zsolt. 21, 2-9, 18, 19, 22, 24, 32.) Istenem, Istenem, tekints reám: miért hagytál el engem? ℣. Távol van szabadulásomtól hangos jajveszékelésem. ℣. Én Istenem, kiáltok nappal, de te nem hallgatsz meg, kiáltok éjjel is és nyugtot nem találok. ℣. Te pedig ott lakol a szent helyen és Izrael dícsér téged. ℣. Benned bíztak atyáink: bíztak és te megszabadítottad őket. ℣. Hozzád kiáltottak és megszabadultak, benned bíztak és meg nem szégyenültek. ℣. Én azonban féreg vagyok, nem ember, embereknek csúfja, népnek útálata. ℣. Aki csak lát, mind gúnyt űz belőlem, félrehúzza ajkát, fejét csóválgatja. ℣. Az Úrban bízott, mentse meg őt, szabadítsa meg, ha kedvét leli benne. ℣. Néznek rám, bámulnak engem: szétosztották egymás között ruhámat, és köntösömre sorsot vetettek. ℣. Szabadíts meg az oroszlán torkából, engem, a megalázottat, a

Graduale. (Ps. 72, 24 et 1-3.) Tenuísti manum déxteram meam: et in voluntáte tua deduxísti me: et cum glória assumpsísti me. ℣. Quam bonus Israel Deus rectis corde! mei autem paene moti sunt pedes: paene effúsi sunt gressus mei: quia zelávi in peccatóribus, pacem peccatórum videns.

Tractus. (Ps. 21, 2-9, 18, 19, 22, 24 et 32.) Deus, Deus meus, réspice in me: quare me dereliquísti? ℣. Longe a salúte mea verba delictórum meórum. ℣. Deus meus, clamábo per diem, nec exáudies: in nocte, et non ad insipiéntiam mihi. ℣. Tu autem in sancto hábitas, laus Israel. ℣. In te speravérunt patres nostri: speravérunt, et liberásti eos. ℣. Ad te clamavérunt, et salvi facti sunt: in te speravérunt, et non sunt confúsi. ℣. Ego autem sum vermis, et non homo: oppróbrium, hóminum, et abjéctio plebis. ℣. Omnes qui vidébant me, aspernabántur me: locúti sunt lábiis, et movérunt caput. ℣. Sperávit in Dómino, eripiat eum: salvum fáciat eum: quóniam vult eum. ℣. Ipsi vero consideravérunt, et conspexérunt me: divisérunt sibi vestiménta mea, et super vestem meam misérunt sortem. ℣. Líbera me de ore leónis: et a

bölény szarvától. ℣. Ti, kik félitek az Urat, dicsérjétek őt, Jákob minden ivadéka, magasztaljátok őt. ℣. Az Úrról beszélek az eljövendő nemzedéknek: az ő igazságát fogják hirdetni az egek. ℣. A születendő népnek, mivel az Úr így cselekedett.

córnibus unicórnium humilitátem meam. ℣. Qui timétis Dóminum, laudáte eum: univérsum semen Jacob, magnificáte eum. ℣. Annuntiábitur Dómino generátio ventúra: et annuntiábunt caeli justítiam ejus. ℣. Pópulo, qui nascétur, quem fecit Dóminus.

(Ezután következik a szenvedés története. Csendes misében a pap az evangélium oldalán olvassa, de a hívek csak a végén állanak fel. Nagymisében a pap a passiót a lecke-oldalon mondja és énekesek éneklik. Az egyik énekes (C.) az evangélium elbeszélő részeit, a másik (✠) az Úr Jézus szavait, a harmadik énekes vagy a kar (S.) a többi személyek és a tömeg szavait énekli.)

A mi Urunk Jézus Krisztus kínszenvedése Szent Máté szerint. (26-27. fej.)

Az időben: Mondá Jézus tanítványainak: ✠ Tudjátok, hogy két nap mulva húsvét lészen és az Emberfiát elárulják, hogy megfeszítsék. C. Akkor egybegyűlének a papi fejedelmek és a nép vénei a főpap udvarába, aki Kaifásnak nevezetett és tanácsot ülének, hogy Jézust csellel megfogják és megöljék. Mondák azonban: S. Ne az ünnepnapon, nehogy lázadás támadjon a nép között. C. Mikor pedig Jézus Bethániában vala, a bélpoklos Simon házában, hozzája járula egy asszony, alabástrom-edényben drága kenettel, melyet az asztalnál ülőnek fejére önte. Látván ezt a tanítványok, bosszankodának, mondván: S. Mire való ez a pazarlás?

Pássio Dómini nostri Jesu Christi secúndum Matthaeum. (Cap. 26-27.)

In illo témpore: Dixit Jesus discípulis suis: ✠ Scitis quia post bíduum Pascha fiet, et Fílius hóminis tradétur ut crucifigátur. C. Tunc congregáti sunt príncipes sacerdótum, et senióres pópuli in átrium príncipis sacerdótum, qui dicebátur Cáiphas: et consílium fecérunt ut Jesum dolo tenérent, et occíderent. Dicebant autem: S. Non in die festo, ne forte tumúltus fíeret in pópulo. C. Cum autem Jesus esset in Bethánia in domo Simónis leprósi, accéssit ad eum múlier habens alabástrum unguénti pretiósi, et effúdit super caput ipsíus recumbéntis. Vidéntes autem discípuli, indignáti sunt, dicéntes: S. Ut quid perdítio

Mert drágán el lehetett volna ezt adni és árát a szegényeknek adni. C. Észrevén pedig ezt Jézus, mondá nekik: ✠ Mit bántjátok ezt az asszonyt? Hiszen jó dolgot cselekedett velem. Mert a szegények veletek vannak mindenkor, de én nem mindig vagyok nálatok. Ő meg testemre öntvén e kenetet, temetésemre cselekedte. Bizony mondom nektek, ahol csak hirdetni fogják ezt az evangéliumot az egész világon, azt is majd elmondják, amit ez cselekedett, az ő emlékezetére. C. Akkor elméne egy a tizenkettő közül, kinek neve volt iskarióti Júdás, a papi fejedelmekhez és mondá nekik; S. Mit fogtok nekem adni, ha én őt kezetekbe adom? C. Azok pedig rendelének neki harminc ezüst pénzt. És attól fogva alkalmat keres vala, hogy őt elárulja.

A kovásztalanok első napján pedig Jézushoz járulának a tanítványok, mondván: S. Hol akarod, hogy elkészítsük néked a húsvéti báránynyacsorát? C. Jézus pedig mondá: ✠ Menjetek a városba egy bizonyos emberhez és mondjátok neki: A mester üzeni: Az én időm közel vagyon, nálad tartom a húsvéti vacsorát tanítványaimmal együtt. C. És úgy cselekvének a tanítványok, amint rendelte nekik Jézus és elkészíték a húsvéti bá-

haec? pótuit enim istud venúmdari multo, et dari paupéribus. C. Sciens autem Jesus, ait illis: ✠ Quid molésti estis huic mulíeri? opus enim bonum operáta est in me. Nam semper páuperes habétis vobíscum: me autem non semper habétis. Mittens enim haec unguéntum hoc in corpus meum, ad sepeliéndum me fecit Amen dico vobis, ubicúmque praedicátum fúerit hoc Evangélium in toto mundo, dicétur et, quod haec fecit in memóriam ejus. C. Tunc ábiit unus de duódecim, qui dicebátur Judas Iscariótes, ad príncipes sacerdótum, et ait illis: S. Quid vultis mihi dare, et ego vobis eum tradam? C. At illi constituérunt ei trigínta argénteos. Et exínde quaerébat opportunitátem ut eum tráderet.

Prima autem die azymórum accessérunt discípuli ad Jesum, dicéntes: S. Ubi vis parémus tibi comédere pascha? C. At Jesus dixit: ✠ Ite in civitátem ad quemdam, et dícite ei: Magíster dicit: Tempus meum prope est, apud te fácio pascha cum discípulis meis. C. Et fecérunt discípuli, sicut constituit illis Jesus, et paravérunt pascha. Véspere autem facto, discumbébat cum duódecim discípulis suis. Et edén-

rányt. Mikor aztán este lett, asztalhoz telepedék tizenkét tanítványával. És amint esznek vala, mondá: ✠ Bizony mondom nektek, hogy egy közületek el fog árulni engem. C. És igen megszomorodván, kezdék egyenként kérdezni: S. Csak nem én vagyok, Uram? C. Ő pedig felelvén, mondá: ✠ Aki velem kezét a tálba nyujtja, az árul el engem. Az Emberfia ugyan elmegyen, amint meg vagyon írva felőle; de jaj annak az embernek, aki az Emberfiát elárulja; jobb lett volna annak, ha nem született volna az az ember. C. Megszólalván Judás, ki elárulta őt, mondá: S. Csak nem én vagyok, Rabbi? C. Felelé neki: ✠ Te mondád. C. Midőn pedig vacsoráltak, vevén Jézus a kenyeret, megáldá, megszegé és tanítványainak adá, mondván: ✠ Vegyétek és egyétek, ez az én testem. C. És vévén a kelyhet, hálát ada és nekik adá, mondván: ✠ Igyatok ebből mindnyájan; mert ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára. Mondom pedig nektek: Mostantól fogva nem iszom a szőlő eme terméséből addig a napig, mikor azt az újat iszom majd veletek Atyám országában. C. És szent éneket énekelvén, kimenének az Olajfák hegyére. Akkor mondá nekik Jézus: ✠ Mindtibus illis, dixit: ✠ Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditúrus est. C. Et contristáti valde, coepérunt sínguli dícere: S. Numquid ego sum, Dómine? C. At ipse respóndens, ait: ✠ Qui intíngit mecum manum in parópside, hic me tradet. Fílius quidem hóminis vadit, sicut scríptum est de illo: vae autem hómini illi, per quem Fílius hóminis tradétur: bonum erat ei, si natus non fuísset homo ille. C. Respóndens autem Judas, qui trádidit eum, dixit: S. Numquid ego sum, Rabbi? C. Ait illi: ✠ Tu dixísti. C. Coenántibus autem eis, accépit Jesus panem, et benedíxit, ac fregit, dedítque discípulis suis, et ait: ✠ Accípite et comédite: hoc est corpus meum. C. Et accípiens cálicem, grátias egit: et dedit illis, dicens: ✠ Bíbite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testaménti, qui pro multis effundétur in remissiónem peccatórum. Dico autem vobis: non bibam ámodo de hoc genímine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam vobíscum novum in regno Patris mei. C. Et hymno dicto, exiérunt in montem Olivéti. Tunc dicit illis Jesus: ✠ Omnes vos scándalum patiémini in me, in ista nocte. Scriptum est enim: Percútiam pastórem,

nyájan megbotránkoztok énbennem ez éjjel. Mert írva vagyon: Megverem a pásztort és elszéledenek a nyáj juhai. De ha majd feltámadtam, előttetek megyek Galileába. C. Péter pedig megszólalván, mondá neki: S. Ha mindnyájan megbotránkoznak is tebenned, én meg nem botránkozom soha. C. Mondá neki Jézus: ✠ Bizony mondom neked, hogy ez éjjel, mielőtt a kakas szól, háromszor tagadsz meg engem. C. Mondá neki Péter: S. Ha meg is kellene halnom veled, nem tagadlak meg téged. C. Hasonlóképpen beszélének a tanítványok mindnyájan.

et dispergéntur oves gregis. Postquam autem resurréxero, praecédam vos in Galilaeam. C. Respóndens autem Petrus, ait illi: S. Et si omnes scandalizáti fúerint in te, ego numquam scandalizábor. C. Ait illi Jesus: ✠ Amen dico tibi, quia in hac nocte, ántequam gallus cantet, ter me negábis. C. Ait illi Petrus: S. Etiam si oportúerit me mori tecum, non te negábo. C. Simíliter et omnes discípuli dixérunt.

Akkor Jézus a Getszemáni nevezetű majorba méne velük és mondá tanítványainak: ✠ Üljetek le itt, míg odébb megyek és imádkozom. C. És maga mellé vévén Pétert és Zebedeus két fiát, kezde szomorkodni és gyötrődni. Akkor mondá nekik: ✠ Szomorú az én lelkem mindhalálig. Várjatok itt és virrasszatok velem. C. És kissé előbbre menvén orcájára borula, imádkozván és mondván: ✠ Atyám! ha lehetséges, múljék el tőlem e pohár. Mindazonáltal, ne úgy legyen, amint én akarom, hanem amint te. C. És tanítványaihoz méne és alva találván őket, mondá Péternek: ✠ Így hát egy óráig sem birtatok virrasztani velem? Ébren legyetek és imádkozzatok, hogy kísér-

Tunc venit Jesus cum illis in villam, quae dícitur Gethsémani, et dixit discípulis suis: ✠ Sedéte hic, donec vadam illuc, et orem C. Et assúmpto Petro, et duóbus fílliis Zebedaei, coepit contristári, et moestus esse. Tunc ait illis: ✠ Tristis est ánima mea usque ad mortem: sustinéte hic, et vigiláte mecum. C. Et progréssus pusíllum, prócidit in fáciem suam, orans, et dicens: ✠ Pater mi, si possíbile est, tránseat a me calix iste. Verúmtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. C. Et venit ad discípulos suos, et invénit eos dormiéntes: et dicit Petro: ✠ Sic non potuístis una hora vigiláre mecum? Vigiláte, et oráte, ut non intrétis in tentatiónem. Spíritus qui-

tésbe ne essetek. A lélek ugyan kész, de a test gyönge. C. Másodszor is újra elméne és imádkozék, mondván: ✠ Atyám! Ha el nem múlhatik e pohár anélkül, hogy ki ne igyam, legyen meg a te akaratod. C. És megint visszatérvén, alva találá őket, mert szemeik el voltak nehezedve. És otthagyván őket, ismét elméne és harmadszor imádkozék, ugyanazon beszédet mondván. Akkor tanítványaihoz méne és mondá nekik: ✠ Aludjatok már és nyugodjatok; íme elközelgett az óra és az Emberfia a bűnösök kezébe adatik. Keljetek föl, menjünk; íme közeledik, aki engem elárul. C. Míg ő szól vala, íme Judás, egy a tizenkettő közül, eljöve és vele nagy sereg, kardokkal és dorongokkal, küldetve a papi fejedelmektől és a nép véneitől. Aki pedig elárulta őt, jelt adott nekik, mondván: S. Akit megcsókolok, ő az, fogjátok meg. C. És azonnal Jézushoz járulván, mondá: S. Üdvözlégy, Rabbi! C. És megcsókolá őt. Jézus meg mondá neki: ✠ Barátom! mi végre jöttél? C. Akkor hozzámenének és kezet vetének Jézusra és megragadák őt. És íme egy azok közül, kik Jézussal valának, kinyujtván kezét, kardot ránta és rásujtván a főpap szolgájára, levágá annak fülét. Erre mondá neki Jézus: ✠ Tedd vissza hedem promptus est, caro autem infirma. C. Iterum secúndo ábiit, et orávit, dicens: ✠ Pater mi, si non potest hic calix transíre, nisi bibam illum, fiat volúntas tua. C. Et venit íterum, et invénit eos dormiéntes: erant enim óculi eórum graváti. Et relíctis illis, íterum ábiit, et orávit tértio, eúmdem sermónem dicens. Tunc venit ad discípulos suos, et dicit illis: ✠ Dormíte jam, et requiéscite: ecce appropinquávit hora, et Fílius hóminis tradétur in manus peccatórum. Súrgite, eámus: ecce appropinquávit qui me tradet. C. Adhuc eo loquénte, ecce Judas unus de duódecim venit, et cum eo turba multa cum gládiis, et fústibus, missi a princípibus sacerdótum, et senióribus pópuli. Qui autem trádidit eum, dedit illis signum dicens: S. Quemcúmque osculátus fúero, ipse est, teneté eum. C. Et conféstim accédens ad Jesum, dixit: S. Ave Rabbi. C. Et osculátus est eum. Dixítque illi Jesus: ✠ Amíce, ad quid venísti? C. Tunc accessérunt, et manus injecérunt in Jesum, et tenuérunt eum. Et ecce unus ex his, qui erant cum Jesu, exténdens manum, exémit gládium suum, et percútiens servum príncipis sacerdótum, amputávit auriculam ejus. Tunc ait illi

lyébe kardodat; mert mindazok, akik fegyvert fognak, fegyver által vesznek el. Vagy azt hiszed, hogy nem kérhetem Atyámat és rögtön adna nekem többet tizenkét ezred angyalnál? De akkor hogyan teljesednének be az írások, hogy így kell történnie? C. Abban az órában mondá Jézus a seregnek: ✠Mint latorra, úgy jöttetek ki kardokkal és dorongokkal megfogni engem. Naponkint nálatok ültem, tanítván a templomban és nem fogtatok el engem. C. Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjenek a próféták írásai. Akkor a tanítványok mindnyájan elhagyák őt és elfutának.

Amazok pedig fogván Jézust, Kaifás főpaphoz vivék, hol az írástudók és vének egybegyűltek. Péter meg messziről követé őt a főpap udvaráig; és bemenvén oda, leüle a szolgák közé, hogy lássa a végét. A papi fejedelmek pedig és az egész gyülekezet hamis tanuságot keresének Jézus ellen, hogy őt halálra adják és nem találtak, noha sok hamis tanu jelentkezett. Utoljára előálla két hamis tanu és szóla: S. Ez azt mondotta: Le tudom rontani az Isten templomát és három nap alatt felépíteni azt. C. És fölkelvén a főpap mondá neki: S. Semmit sem felelsz-e azokra, mikről ezek ellened tanuskodnak? C.

Jesus: ✠ Convérte gládium tuum in locum suum. Omnes enim, qui accéperint gládium, gládio períbunt. An putas, quia non possum rogáre Patrem meum, et exhibébit mihi modo plus quam duódecim legiónes Angelórum? Quómodo ergo implebúntur Scriptúrae, quia sic opórtet fieri? C. In illa hora dixit Jesus turbis: ✠ Tamquam ad latrónem exístis cum gládiis, et fústibus comprehéndere me: quotídie apud vos sedébam docens in templo, et non me tenuístis. C. Hoc autem totum factum est, ut adimpleréntur Scriptúrae prophetárum. Tunc discípuli omnes, relícto eo, fugérunt.

At illi tenéntes Jesum, duxérunt ad Cáipham príncipem sacerdótum, ubi scribae, et senióres convénerant. Petrus autem sequebátur eum a longe, usque in átrium príncipis sacerdótum. Et ingréssus intro, sedébat cum minístris, ut vidéret finem. Príncipes autem sacerdótum, et omne concílium, quaerébant falsum testimónium contra Jesum, ut eum morti tráderent: et non invenérunt, cum multi falsi testes accessíssent. Novíssime autem venérunt duo falsi testes, et dixérunt: S. Hic dixit: Possum destrúere templum Dei, et post tríduum reaedificáre illud. C. Et surgens prin-

Jézus pedig hallgat vala. És a főpap mondá neki: S. Megesketlek téged az élő Istenre, hogy valld meg nekünk, te vagy-e a Krisztus, az Isten Fia? C. Felelé neki Jézus: ✠ Te mondád. Azonban mondom nektek: Majd egykor látni fogjátok az Emberfiát az Isten hatalmának jobbján ülni és eljönni az ég felhőiben. C. Akkor a főpap megszaggatá ruháit, mondván: S. Káromkodott mi szükségünk van még tanukra? Íme most hallottátok a káromkodást. Mit gondoltok? C. Azok pedig felelvén, mondák: S. Méltó a halálra. C. Akkor orcájára köpdösének és ököllel csapdosák, őt, mások pedig arcul verék, mondván: S. Találd ki, te Krisztus! ki ütött meg téged? C. Péter pedig künn az udvarban ül vala. És hozzájöve egy szolgáló, mondván: S. Te is a galileai Jézussal valál. C. Ő pedig tagadá mindnyájok előtt, mondván: S. Nem értem, mit mondasz. C. Midőn pedig kiment a kapu alá, meglátá őt egy másik szolgáló és mondá az ottlevőknek: S. Ez is a názáreti Jézussal volt. C. És megint tagadá esküvel, hogy: Nem ismerem azt az embert. Kisvártatva hozzámenvén az ott állók, mondák Péternek: S. Valóban, te is közülük való vagy, mert beszéded is elárul téceps sacerdótum, ait illi: S. Nihil respóndes ad ea, quae isti advérsum te testificántur? C. Jesus autem tacébat. Et princeps sacerdótum ait illi: S. Adjúro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus Fílius Dei. C. Dicit illi Jesus: ✠ Tu dixísti. Verúmtamen dico vobis, ámodo vidébitis Fílium hóminis sedéntem a dextris virtútis Dei, et veniéntem in núbibus caeli. C. Tunc princeps sacerdótum scidit vestiménta sua, dicens: S. Blasphemávit: quid adhuc egémus téstibus? Ecce nunc audístis blasphémiam: quid vobis vidétur? C. At illi respondéntes dixérunt: S. Reus est mortis. C. Tunc exspuérunt in fáciem ejus, et cólaphis eum cecidérunt, álii autem palmas in fáciem ejus dedérunt, dicéntes: S. Prophetíza nobis, Christe, quis est qui te percússit? C. Petrus vero sedébat foris in átrio: et accéssit ad eum una ancílla, dicens: S. Et tu cum Jesu Galilaeo eras. C. At ille negávit coram ómnibus, dicens: S. Néscio quid dicis. C. Exeúnte autem illo jánuam, vidit eum ália ancílla, et ait his, qui erant ibi: S. Et hic erat cum Jesu Nazaréno. C. Et íterum negávit cum juraménto: Quia non novi hóminem. Et post pusíllum accessérunt qui

ged C. Erre kezde átkozódni és esküdözni, hogy nem ismeri ezt az embert. És azonnal megszólala a kakas. Akkor eszébe jutott Péternek Jézus szava, melyet mondott vala: Mielőtt a kakas szól, háromszor tagadsz meg engem. És kimenvén onnan, keserves sírásra fakadt.

Mikor pedig reggel lőn, tanácsot ülének mindnyájan a papi fejedelmek és a nép vénei Jézus ellen, hogy őt halálra adják. És megkötözvén őt, vivék és átadák Poncius Pilátus helytartónak. Akkor látván Judás, ki őt elárulta, hogy elítélték, megbánván tettét, visszavivé a harminc ezüstpénzt a papi fejedelmeknek és véneknek, mondván: S. Vétkeztem, elárulván az igaz vért. C. Ám azok mondák: S. Mi közünk hozzá? Te lássad. C. És odavetve az ezüstpénzeket a templomba, eltávozék és elmenvén, fölakasztá magát. A papi fejedelmek pedig fölszedvén az ezüstpénzt, mondák: S. Nem szabad azt a templom kincstárába tenni, mert vér díja. C. Tanácsot tartván tehát, megvevék rajta a fazekas földjét az idegenek temetőjének. Azért hívják azt a földet Hakeldamának, azaz vérmezőnek, mai napiglan. Akkor beteljesedék Jeremiás próféta mondása, aki így szólott:

stabant, et dixérunt Petro: S. Vere et tu ex illis es: nam et loquéla tua manifféstum te facit. C. Tunc coepit detestári, et juráre quia non novísset hóminem. Et contínuo gallus cantávit. Et recordátus est Petrus verbi Jesu, quod díxerat: Priúsquam gallus cantet, ter me negábis. Et egréssus foras, flevit amáre.

Mane autem facto, consílium iniérunt omnes príncipes sacerdótum, et senióres pópuli advérsus Jesum, ut eum morti tráderent. Et vinctum adduxérunt eum, et tradidérunt Póntio Piláto praesidi. Tunc vídens Judas, qui eum trádidit, quod damnátus esset; poeniténtia ductus, rétulit trigínta argénteos princípibus sacerdótum, et senióribus, dicens: S. Peccávi, tradens sánguinem justum. C. At illi dixérunt: S. Quid ad nos? Tu víderis. C. Et projéctis argénteis in templo, recéssit: et ábiens, láqueo se suspéndit. Príncipes autem sacerdótum, accéptis argénteis, dixérunt: S. Non licet eos míttere in córbonam: quia prétium sánguinis est. C. Consílio autem ínito, emérunt ex illis agrum fíguli, in sepultúram peregrinórum. Propter hoc vocátus est ager ille, Hacéldama, hoc est, ager sánguinis, usque in hodiérnum diem. Tunc implétum est,

És vevék a harminc ezüstpénzt, a megbecsültnek árát, kit ennyire becsültek Izrael fiai részéről; és a fazekas földjéért adták azt, amint az Úr parancsolta nekem. Jézus pedig a helytartó előtt áll vala és kérdezé őt a helytartó, mondván: S. Te vagy-e a zsidók királya? C. Felelé neki Jézus: ✠ Te mondod. C. És midőn vádolták a papi fejedelmek és vének, semmit sem felelt. Akkor mondá neki Pilátus: S. Nem hallod-e, mi mindenről tanuskodnak ellened? C. És egy szavára sem felele neki, úgy hogy a helytartó szerfölött csodálkozék. Szokás volt pedig, hogy az ünnepen a helytartó elbocsásson egy foglyot a népnek, akit kívántak. Vala éppen akkor egy híres foglya, ki Barabbásnak hivatott. Összegyüjtvén azért őket, mondá Pilátus: S. Kit akartok, hogy elbocsássak nektek, Barabbást-e, vagy Jézust, kit Krisztusnak mondanak? C. Mert tudta, hogy irígységből adták őt kezébe. Midőn pedig az ítélőszéken ül vala, hozzája küldé felesége, mondván: S. Semmi közöd se legyen avval az igazzal; mert sokat szenvedtem ma álmomban miatta. C. De a papi fejedelmek és vének rábeszélték a népet, hogy Barabbást kérjék, Jézust pedig elveszítsék. Szólván hát a helytartó, mondá nekik:

quod dictum est per Jeremíam prophétam, dicéntem: Et accepérunt trigínta argénteos prétium appretiáti, quem appretiavérunt a fíliis Israel: et dedérunt eos in agrum fíguli, sicut constituit mihi Dóminus. Jesus autem stetit ante praesidem, et interrogávit eum praeses, dicens: S. Tu es Rex Judaeórum? C. Dicit illi Jesus: ✠ Tu dicis. C. Et cum accusarétur a princípibus sacerdótum, et senióribus, nihil respóndit. Tunc dicit illi Pilátus: S. Non audis quanta advérsum te dicunt testimónia? C. Et non respóndit ei ad ullum verbum, ita ut mirarétur praeses vehemén-ter. Per diem autem solémnem consuéverat praeses pópulo dimíttere unum vinctum, quem voluíssent. Habébat autem tunc vinctum insígnem, qui dicebátur Barábbas. Congregátis ergo illis, dixit Pilátus: S. Quem vultis dimíttam vobis: Barábbam, an Jesum, qui dicitur Christus? C. Sciébat enim quod per invídiam tradidíssent eum. Sedénte autem illo pro tribunáli, misit ad eum uxor ejus, dicens: S. Nihil tibi, et justo illi: multa enim passa sum hódie per visum propter eum. C. Príncipes autem sacerdótum, et senióres persuasérunt pópulis, ut péterent Barábbam,

S. Melyiket akarjátok, hogy a kettő közül elbocsássam nektek? C. Azok pedig felelék: S. Barabbást. C. Mondá nekik Pilátus: S. Mit csináljak tehát Jézussal, kit Krisztusnak mondanak? C. Felelének mindnyájan: S. Keresztre vele! C. Mondá nekik a helytartó: S. De hát mi rosszat cselekedett? C. Azok még jobban kiáltozának, mondván: S. Keresztre vele! C. Látván tehát Pilátus, hogy semmire sem megy, hanem annál inkább nő a zajongás, vizet vévén, megmosá kezeit a nép előtt mondván: S. Én ártatlan vagyok ennek az igaznak vérétől, ti lássátok. C. És felelvén az egész nép, mondá: S. Az ő vére mirajtunk és a mi gyermekeinken. C. Erre elbocsátá kedvükért Barabbást, Jézust pedig megostorozván, átadá nekik, hogy megfeszítsék. Akkor a helytartó katonái magukkal vivén Jézust a törvényházba, egybegyűjték körülötte az egész csapatot. És levetkőztetvén őt, bíborszínű köpönyeget adának rája és koszorút fonván tövisből, fejére tevék azt és a nádat jobbkezébe; és térdet hajtván előtte, kicsúfolták őt, mondván: S. Üdvözlégy zsidók királya! C. És ráköpdösvén, vevék a nádat és fejét verék vele. Miután pedig csúfot űztek belőle, levévén róla a köpönyeget, ráadák saját ru-

Jesum vero pérderent. Respóndens autem praeses ait illis: S. Quem vultis vobis de duóbus dimítti? C. At illi dixérunt: S. Barábbam. C. Dicit illis Pilátus: S. Quid ígitur fáciam de Jesu, qui dícitur Christus? C. Dicunt omnes: S. Crucifigátur. C. Ait illis praeses: S. Quid enim mali fecit? C. At illi magis clamábant, dicéntes: S. Crucifigátur. C. Videns autem Pilátus quia nihil proficeret, sed magis tumúltus fieret: accépta aqua, lavit manus coram pópulo, dicens: S. Innocens ego sum a sánguine justi hujus: vos vidéritis. C. Et respóndens univérsus pópulus dixit: S. Sanguis ejus super nos, et super fílios nostros. C. Tunc dimísit illis Barábbam: Jesum autem flagellátum trádidit eis, ut crucifigerétur. Tunc milites praesidis suscipiéntes Jesum in praetórium, congregavérunt ad eum univérsam cohórtem: et exuéntes eum, chlámydem coccíneam circumdedérunt ei: et plecténtes corónam de spinis, posuérunt super caput ejus, et arúndinem in déxtera ejus. Et genu flexo ante eum, illudébant ei, dicéntes: S. Ave, Rex Judaeórum. C. Et exspuéntes in eum, accepérunt arúndinem, et percutiébant caput ejus. Et postquam illusérunt ei, exuérunt eum chlámyde, et

háit és elvivék, hogy megfeszítsék.

Kimenvén pedig találának egy Simon nevű cirenei embert; ezt kényszerítték, hogy vigye keresztjét. És mikor elérkeztek a helyre, melyet Golgotának neveznek, ami koponyahelyet jelent, epével vegyített bort adának neki inni, de megízlelvén, nem akart inni belőle. Minekutána pedig felfeszítették őt, megosztozának ruháin, sorsot vetvén, hogy beteljesedjék: amit a próféta jövendölt, mondván: Elosztották maguk közt ruháimat és köntösömre sorsot vetettek. Azután leülvén, őrzik vala. És feje fölé tették vétkének föliratát: Ez Jézus, a zsidók királya. Akkor megfeszítének vele együtt két latrot, egyiket jobbról, másikat balfelől. A járókelők pedig káromolák őt, hajtogatván fejüket és mondván: S. Há! Te, ki lerontod az Isten templomát és harmadnapra fölépíted azt, szabadítsd meg magadat! Ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről! C. Hasonlóképpen a papi fejedelmek is az írástudókkal és vénekkel egyetemben csúfolódva mondák: S. Másokat megmentett, magát nem tudja megmenteni! ha Izrael királya, szálljon le most a keresztről és hiszünk neki. Az Istenben bízott, mentse meg most, ha

induérunt eum vestiméntis ejus, et duxérunt eum ut crucifígerent.

Exeúntes autem, invenérunt hóminem Cyrenaeum, nómine Simónem: hunc angariavérunt, ut tólleret crucem ejus. Et venérunt in locum qui dícitur Gólgotha, quod est Calváriae locus. Et dedérunt ei vinum bíbere cum felle mixtum. Et cum gustásset, nóluit bíbere. Postquam autem crucifixérunt eum, divisérunt vestiménta ejus, sortem mitténtes: ut implerétur, quod dictum est per Prophétam, dicéntem: Divisérunt sibi vestiménta mea, et super vestem meam misérunt sortem. Et sedéntes, servábant eum. Et imposuérunt super caput ejus causam ipsius scriptam: Hic est Jesus Rex Judaeórum. Tunc crucifíxi sunt cum eo duo latrónes: unus a dextris, et unus a sinístris. Praetereúntes autem blasphemábant eum, movéntes cápita sua, et dicéntes: S. Vah, qui déstruis templum Dei, et in tríduo illud reaedíficas: salva temetípsum. Si Fílius Dei es, descénde de cruce. C. Simíliter et príncipes sacerdótum illudéntes cum scribis et senióribus, dicébant: S. Alios salvos fecit, seípsum non potest salvum fácere: si Rex Israel est, descéndat nunc de cruce, et crédimus ei: confídit in

akarja őt; mert azt mondotta, hogy: Isten Fia vagyok. C. Ugyanezzel szidalmazták őt a latrok is, kik vele együtt voltak felfeszítve. Hat órától pedig sötétség lőn az egész földön kilenc óráig. És kilenc óra táján felkiálta Jézus nagy szóval, mondván: ✠ Eli! Eli! lamma sabaktáni? C. Azaz: ✠ Én Istenem, én Istenem! miért hagytál el engem. C. Némelyek pedig az ott állók közül hallván ezt, mondák: S. Ez Illést hívja. C. És mindjárt odaszaladván egyik közülök, spongyát vett elő, megtölté ecettel és nádszálra tűzvén, inni ada neki. A többiek pedig mondák: S. Hadd el! lássuk, eljön-e Illés, hogy megszabadítsa őt. C. Jézus pedig ismét nagy szóval kiáltván, kiadá lelkét.

Deo: líberet nunc, si vult eum; dixit enim: Quia Filius Dei sum. C. Idípsum autem et latrónes, qui crucifíxi erant cum eo, improperábant ei. A sexta autem hora ténebrae factae sunt super univérsam terram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamávit Jesus voce magna, dicens: ✠ Eli, Eli, lamma sabacthání? C. Hoc est: ✠ Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquísti me? C. Quidam autem illic stantes, et audiéntes, dicébant: S. Elíam vocat iste. C. Et contínuo currens unus ex eis, accéptam spóngiam implévit acéto, et impósuit arúndini, et dabat ei bíbere. Céteri vero dicébant: S. Sine, videámus an véniat Elías líberans eum. C. Jesus autem íterum clamans voce magna, emísit spíritum.

(Itt letérdelünk és néhány pillanatig elmélkedünk.)

És íme, a templom kárpitja kettéhasadt fölétől-aljáig; és a föld megindula, a kősziklák megrepedének; és a sírboltok megnyílának és sok elhúnyt szentnek teste föltámadott; és kijövén a sírokból, az ő feltámadása után bemenének a szent városba, és sokaknak megjelenének. A százados pedig és akik vele együtt őrzik vala Jézust, látván a földindulást és a történteket, igen megfélemlének, mond-

Et ecce velum templi scissum est in duas partes a summo usque deórsum: et terra mota est, et petrae scissae sunt, et monuménta apérta sunt: et multa córpora sanctórum, qui dormíerant, surrexérunt. Et exeúntes de monuméntis post resurrectiónem ejus, venérunt in sanctam civitátem et apparuérunt multis. Centúrio autem, et qui cum eo erant, custodiéntes Jesum, viso terraemótu et his, quae

ván: S. Ez valóban Isten Fia volt. C. Sokan valának pedig ottan asszonyok, messziről nézvén, kik követték vala Jézust Galileából, szolgálván neki; kik között volt Mária Magdolna és Mária, Jakab és József anyja és Zebedeus fiainak anyja.

Mikor pedig esteledett, jöve egy arimatheai gazdag ember, névszerint József, aki maga is tanítványa volt Jézusnak; ez Pilátushoz járulván, elkéré Jézus testét. Akkor Pilátus megparancsolá, hogy adják ki a testet. És vevén József a testet, tiszta gyolcsba takará és ezt saját új sírboltjába helyezé, melyet kősziklába vágott vala; és nagy követ gördítvén a sírbolt ajtajára, elméne. Ott voltak pedig Mária Magdolna és a másik Mária, a sír átellenében ülvén.

fiébant, timuérunt valde, dicéntes: S. Vere Filius Dei erat iste. C. Erant autem ibi mulíeres multae a longe, quae secútae erant Jesum a Galilaea, ministrántes ei: inter quas erat María Magdaléne, et María Jacóbi, et Joseph mater, et mater filiórum Zebedaei.

Cum autem sero factum esset, venit quidam homo dives ab Arimathaea, nómine Joseph, qui et ipse discípulus erat Jesu. Hic accéssit ad Pilátum, et pétiit corpus Jesu. Tunc Pilátus jussit reddi corpus. Et accépto córpore, Joseph invólvit illud in síndone munda. Et pósuit illud in monuménto suo novo, quod excíderat in petra. Et advólvit saxum magnum ad óstium monuménti, et ábiit. Erat autem ibi María Magdaléne, et áltera María, sedéntes contra sepúlchrum.

(Itt a pap — vagy ha van, a szerpap — elmondja a Munda cort és Dóminus vobíscum mondása s a könyv megjelölése nélkül az evangélium szertartásai szerint mondja vagy énekli a következő részt :)

Másnap pedig, mely a készületnap után esik, egybegyülének a papi fejedelmek és farizeusok Pilátushoz, mondván: Uram! emlékszünk, hogy ez a csaló még életében azt mondotta: Három nap mulva feltámadok. Parancsold meg tehát, hogy őrizzék a sírt harmadnapig, nehogy odamenvén tanítványai, ellopják őt és

Altera autem die, quae est post Parascéven, convenérunt príncipes sacerdótum, et pharisaei ad Pilátum dicéntes: Dómine, recordáti sumus, quia sedúctor ille dixit adhuc vivens: Post tres dies resúrgam. Jube ergo custodíri sepúlchrum usque in diem tértium: ne forte véniant discípuli ejus, et furéntur eum,

azt mondják a népnek: feltámadott halottaiból; és az utóbbi ámítás rosszabb leszen az elsőnél. Mondá nekik Pilátus: Van őrségtek, menjetek, őrizzétek ahogy tudjátok. Azok pedig elmenvén, biztosíták a sírt őrséggel, miután lepecsételték a követ.

et dicant plebi: Surréxit a mórtuis: et erit novíssimus error pejor prióre. Ait illis Pilátus: Habétis custódiam, ite, custodíte sicut scitis. Illi autem abeúntes, muniérunt sepúlchrum, signántes lápidem, cum custódibus.

Felajánlási ének. (Zs. 68, 21-22.) Gyalázatot és nyomorúságot szenved a szívem: kerestem, ki szánakoznék rajtam, de nem akadt senki sem: ki vigasztaljon engem, de senkit sem leltem: sőt enni nekem epét adtak, szomjúságomban ecettel itattak.

Offertorium. (Ps. 68, 21-22.) Impropérium exspectávit cor meum, et misériam: et sustínui qui simul mecum contristarétur, et non fuit: consolántem me quaesívi, et non invéni: et dedérunt in escam meam fel, et in siti mea potavérunt me acéto.

Csendes imádság. Engedd, kérünk, Urunk, hogy a fölséged színe előtt fölajánlott adomány nekünk mind az áldozatos lelkület kegyelmét megnyerje, mind a boldog örökkévalóság birtoklását megszerezze. A mi.

Secreta. Concéde, quaesumus, Dómine: ut óculis tuae majestátis munus oblátum, et grátiam nobis devotiónis obtíneat, et effectum beátae perennitátis acquírat. Per Dóminum nostrum.

Prefáció a szent Keresztről, 562. l.

Áldozásra. (Máté 26, 42.) Atyám, ha el nem múlhatik e pohár anélkül, hogy ki ne igyam, legyen meg a te akaratod.

Communio. (Matth. 26, 42.) Pater, si non potest hic calix transíre, nisi bibam illum: fiat volúntas tua.

Áldozás utáni imádság. E misztérium hatása törölje el, Urunk, bűneinket és teljesítse igaz kívánságainkat. A mi Urunk Jézus Krisztus.

Postcommunio. Per hujus, Dómine, operatiónem mystérii: et vítia nostra purgéntur, et justa desidéria compleántur. Per Dóminum.

(Csendes szentmiséken utolsó evangéliumnak a barkaszentelési evangéliumot mondjuk, 387. l.)

A SZENT- ÉS NAGYHÉT.

A virágvasárnapi szertartás az egyházi év legszentebb hetének volt a nyitánya. A legszentebb hét, mert liturgiájában a legnagyobb, legcsodálatosabb és kegyelemben leggazdagabb titkokat ünnepeljük. Innen erednek a különböző nevek is, amelyek azt a liturgiában, vagy a nép ajkán jellemzik. A liturgiában «*Hebdomada major*»-nak is, meg «*sancta*»-nak is nevezik, azaz nagy- és szenthétnek, a nagy és szent titkok miatt, amelyeket megünnepel; de szentnek a komoly és jámbor életmód miatt is, amely ebbe az időszakba való. *Csendes hét*nek is nevezik, mert benne hangos ünnepek nincsenek megengedve, hanem igenis a léleknek csendes magábavonulása és legalább a három utolsó napon az ügyes-bajos dolgok lehető szüneteltetése. Az első keresztény császárok megtiltották ezeken a napokon a bírósági tárgyalásokat, közmunkákat és szórakozásokat. A középkorban az egész héten szombati nyugalom volt. Nagycsütörtöktől kezdve a zsidóknak nem volt szabad többé a keresztények között megjelenniök.

Németül «Karwoche»-nak vagy *gyászhétnek* is nevezik, mert az Egyház a nagyhéten az Úr szenvedését és halálát ünnepli. Ezt a nevet eredetileg csak a péntek, a hét legnagyobb gyásznapja viselte (az ónémet «Kara» = siratás vagy gyász szóból származik). Csak lassanként, a régi liturgia szellemét elfeledve, ruházták át ezt a nevet az egész hétre.

Az ókeresztény évszázadokban általános szokás volt, a nagyhét alatt csak este kenyeret, sót enni és vizet inni, az ú. n. xerophágiát tartani. Egyes buzgó emberek annyira böjtöltek, hogy a két utolsó napon, vagy legalább 40 óra hosszat, Húsvét reggeléig, egyáltalán semmit sem ettek.

2. *Jelentősége*. Ennek a hétnek a nagy jelentősége a rendkívüli és megható szertartások által is kitűnik. Minden egyes nap kiváltságolt nap, tehát ezen a héten semmi más ünnepet nem szabad tartani. Az összes liturgikus imákat, énekeket és olvasásokat Urunk szenvedéseire és megváltásunk nagy titkaira irányuló gondolatok töltik el.

Mennyire előkészített minket az Egyház, mielőtt ebbe beléphettünk. Mennyire észrevehető volt Hetvenedvasárnap óta a liturgiában a folyton fokozódó erősödés. Minden héttel magasabbra emelkedünk. Eleinte, ha az Egyház a keresztről vagy feltámadásról nyilatkozott is, ezt mindig burkoltan tette: képekben és jelekben, nehogy ezt a legdrágábbat profán tekinteteknek kitegye. Most azonban elhúzza a függönyt és szemtől-szembe nézhetjük a legszentebbet, sőt többet tehetünk, most a legmegkapóbb szent történetben magunk is misztériumos valósággal részt vehetünk.

A nagy- és szenthét, jól jegyezzük meg: a liturgia szelleme szerint nem gyászhét és ezért benne a kereszt és a feltámadás elválaszthatatlanok. Krisztus megváltói működése nem végződik a halállal, hanem a feltámadás győzelmébe megy át. Nem szabad tehát az Úr szenvedését az ő feltámadásától különválasztani. A liturgia nem akar ezen a héten az Úr szenvedésein csupán
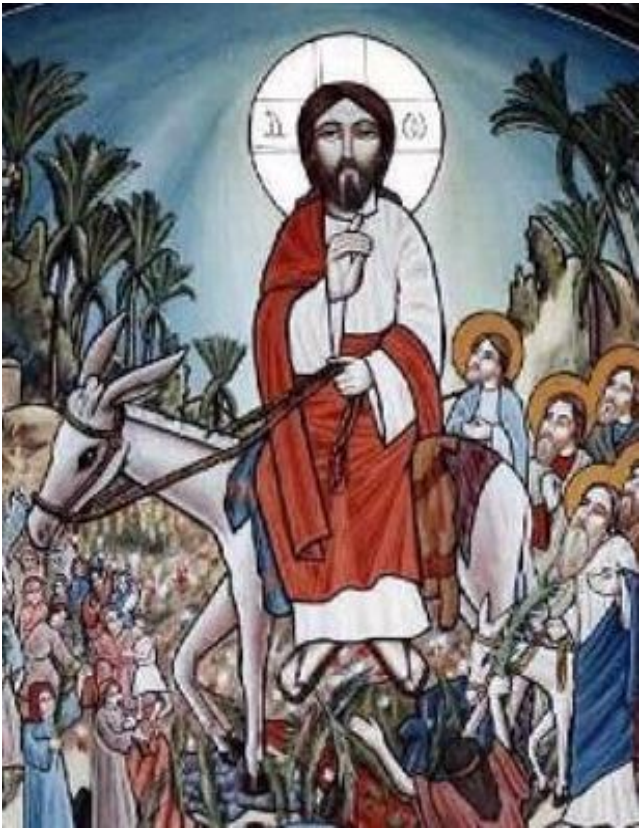
siránkozni és panaszkodni. Az ősi keresztény felfogás szerint az egész héten győzelem és öröm vonul keresztül, mely Krisztus szenvedéseiben csak átmenetet lát (pascha maga is átmenetet jelent) a feltámadás dicsőségéhez. A mai liturgiát sem érthetjük meg, ha nem tartjuk ezt a gondolatot világosan magunk előtt. Az elkövetkező hétnek nincs egy olyan napja, melyen ez a húsvéti és győzelmi motívum ne csengene ki világosan. Gondoljunk csak a tegnapi liturgiában az Úr iránt tanusított királyi hódolatra és a nagypénteki keresztfelmagasztalásra.